

SPREUKEN

8-9

Wijsheid roept mensen op haar te zoeken en waarschuwt voor dwaasheid en zonde.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/spreuken/8-9

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Wijsheid, Christus en Spreuken 8	4 min	4
2	Wijsheid als literaire vrouwenfiguur	3 min	6
3	De openbare oproep van Wijsheid	4 min	7
4	Wijsheid boven zilver en goud	3 min	9
5	De stijlfiguur van beperkte ontkenning	4 min	11
6	Wijsheid en de vreze des Heeren	2 min	13
7	Regeren, zoeken en leven door wijsheid	3 min	15
8	Was de Wijsheid geschapen?	2 min	17
9	Wijsheid bij Gods scheppingswerk	3 min	18
10	Wachten op wijsheid en haar vinden	3 min	20
11	Het feestmaal van Wijsheid	2 min	22
12	De spotter en de wijze terechtwijzen	3 min	23
13	De wijze verwelkomt correctie	4 min	25
14	Leerbaarheid als weg naar groei	5 min	27

15	Als een kind bereid zijn te leren	3 min	29
16	God vrezen en God kennen	2 min	30
17	God kennen of alleen over Hem weten	3 min	31
18	Kerkelijke kennis zonder relatie met God	2 min	33
19	De Schrift moet ons bij God brengen	4 min	34
20	De luidruchtige dwaze vrouw	3 min	36
21	De uitnodigingen van wijsheid en dwaasheid	4 min	37
22	De aantrekkingskracht van het verbodene	2 min	39
23	Wedergeboorte bederft het zondigen	3 min	40
	Om verder te lezen		42

1

Wijsheid, Christus en Spreuken 8

We gaan nu naar het achtste hoofdstuk van Spreuken, en dit hoofdstuk is heel bekend. Het wordt vaak aangehaald vanwege wat volgens veel mensen de betekenis ervan voor Christus is. Het is een lied dat door Wijsheid wordt gezongen over haar eigen deugden en haar eigen begerenswaardigheid. Ze nodigt de mensenkinderen uit haar te zoeken en haar te verkrijgen. We hebben al een kortere versie van iets soortgelijks gehad in hoofdstuk 1. Daar droeg Wijsheid ook een kort gedicht voor, waarin zij de mensenkinderen, de eenvoudigen en hen die nog niet wijs zijn, opriep wijsheid te zoeken en te verkrijgen. Ze vertelde hun dat dit zeer nuttig voor hen zou zijn als ze dat deden. Als ze het niet deden, zou de tijd komen dat ze zouden wensen dat ze het wel gedaan hadden. Toch zouden ze de wijsheid niet vinden wanneer ze tot haar riepen, omdat ze haar niet hadden gezocht, niet hadden willen luisteren naar de woorden van wijsheid en de vreze des Heeren niet hadden gekozen. Zo eindigde hoofdstuk 1 van Spreuken.

Nu krijgen we een langer lied over haar, en veel van de gedachten daarin zijn al in eerdere passages ter sprake gekomen. Er zal hier herhaling zijn, maar er staan ook uitspraken in die volgens veel mensen op Jezus van toepassing zijn. Christenen die hierover onderwijzen, verwijzen vaak naar 1 Korinthe 1:30, waar Paulus zegt dat Christus voor ons een aantal dingen is geworden, waaronder wijsheid, gerechtigheid enzovoort. Christus is dus onze wijsheid geworden. Ik denk dat dit in het Nieuwe Testament het dichtst komt bij een uitspraak waarin Jezus wijsheid wordt genoemd. Toch blijkt uit veel van wat Jezus zei, en uit wat het Nieuwe Testament in het algemeen zegt, dat het volgen van Christus de weg van wijsheid is.

Jezus zei beslist aan het einde van Zijn Bergrede, aan het einde van Mattheüs 7:

Daarom, ieder die deze woorden van Mij hoort en ze doet, die zal Ik vergelijken met een verstandig man, die zijn huis op de rots gebouwd heeft;

MATTHEÛS 7:24

We weten hoe dat verhaal gaat. Vervolgens zegt Hij:

En ieder die deze woorden van Mij hoort en ze niet doet, zal met een dwaze man vergeleken worden, die zijn huis op zand gebouwd heeft;

MATTHEÛS 7:26

Deze illustratie van de wijze man en de dwaze man, die hun huizen op de rots of op het zand bouwden, is voor ons een heel bekende passage. We hoeven dus niet op de details in te gaan. Het volstaat te zeggen dat dit onderscheid tussen de wijze en de dwaze draait om mensen die horen wat Jezus zegt en er óf wel óf niet naar handelen. Als je niet doet wat Jezus zegt, ben je dwaas. Als je wel doet wat Jezus zegt, ben je wijs. Er is dus duidelijk een verband tussen Christus en wijsheid.

Wijsheid wordt hier echter voorgesteld als een vrouw, zoals kenmerkend is voor de manier waarop Salomo dit onderwerp behandelt. Sommige mensen willen heel hoofdstuk 8 zo graag rechtstreeks op Jezus toepassen, dat ze zelfs hebben geopperd dat Jezus binnen de Godheid misschien de vrouwelijke kant van de Godheid was, of iets dergelijks. Dat is beslist geen conclusie die door deze specifieke informatie wordt gerechtvaardigd. Dit hoofdstuk stelt Jezus niet gelijk aan wijsheid.

Veel van de dingen die over wijsheid worden gezegd, zijn beslist waar van Jezus. Johannes zegt in de openingsverzen van zijn Evangelie over het Woord zelfs dat alle dingen door Hem, door het Woord, gemaakt zijn. Wijsheid kan ook dezelfde aanspraak maken: God heeft alle dingen door Wijsheid gemaakt. Maar alleen omdat Salomo Wijsheid hier als persoon voorstelt, betekent dat niet dat hij wil dat we

Wijsheid als een levend wezen zien, zoals Johannes bijvoorbeeld verwacht dat we het Woord als een levende Persoon zien. Het Woord is een Hij, een persoon, maar wijsheid is niet werkelijk een persoon.

2

Wijsheid als literaire vrouwenfiguur

Wijsheid kan inderdaad in een persoon of in personen zichtbaar worden. Jezus zou beslist een toonbeeld van wijsheid zijn. Maar de Bijbel moedigt ons niet aan wijsheid te zien als een bewust persoonlijk wezen, zoals Johannes ons wel aanmoedigt het Woord te zien. De personificatie van wijsheid is eenvoudigweg een literair middel. We stellen onpersoonlijke dingen vaak als personen voor. We spreken over het moederland, of orkanen krijgen namen alsof het mensen zijn, maar dat zijn ze niet. Het is niet ongebruikelijk dat onpersoonlijke dingen als personen worden voorgesteld om een dramatisch effect te bereiken.

Wijsheid wordt voorgesteld in vrouwelijke vorm. Dat komt ongetwijfeld doordat Salomo aan zijn zoon schrijft, een zoon van wie hij duidelijk denkt dat hij zich tot vrouwen aangetrokken zal voelen als hij een normale man is. Het is duidelijk dat Salomo zijn zoon voor het verkeerde soort vrouw heeft gewaarschuwd. Dat wijst erop dat hij gelooft dat zijn zoon zich tot vrouwen aangetrokken zal voelen en dat hij hoopt dat hij zich tot het juiste soort vrouw aangetrokken zal voelen. Hier wordt Wijsheid voorgesteld als zonder enige twijfel het juiste soort vrouw. Je hoort wijsheid te zoeken zoals je een vrouw zou zoeken als je een man bent die een levensgezellin zoekt.

Hij bedoelt dat niet werkelijk letterlijk. Maar in zekere zin kan de immorele vrouw naar wie hij in dit gedeelte, in hoofdstuk 1 tot en met 9, steeds verwijst bijna worden gezien als de belichaming van dwaasheid, als een bepaald soort vrouw, terwijl Wijsheid een ander soort vrouw is. Misschien is er ook enige overlap tussen het vinden van het juiste soort vrouw en het vinden van wijsheid.

Een vrouw van de juiste soort zou zeker een wijze vrouw zijn. Maar we moeten dit literaire middel niet te ver doortrekken en proberen er rechtstreeks een uitspraak over Jezus van te maken. Het is een uitspraak over Jezus voor zover Jezus wijsheid

belichaamt. Maar Salomo denkt hier niet persoonlijk aan Jezus, en ik heb geen reden om te geloven dat de Heilige Geest hier persoonlijk aan Jezus denkt. Jehova's getuigen bijvoorbeeld maken dit hoofdstuk graag tot een hoofdstuk over Jezus, omdat het over wijsheid lijkt te spreken als iets wat een oorsprong heeft. En zij zeggen graag dat Jezus een oorsprong had, dat Hij niet eeuwig was. Daarmee passen ze het hoofdstuk toe op een manier die volgens mij noch Salomo, noch de Heilige Geest voor ogen had, en waarop ook geen van de schrijvers van het Nieuwe Testament het zou hebben opgevat. Het is gewoon nog een manier om de deugd van wijsheid te verheffen. En dat gebeurt op een literaire manier, door wijsheid voor te stellen als een zeer eerbare en aantrekkelijke vrouw tot wie zijn zoon zich aangetrokken zou moeten voelen.

3

De openbare oproep van Wijsheid

Er staat:

Roept Wijsheid niet en laat Inzicht Haar stem niet klinken? Op de top van hoogten, langs de weg, op een kruispunt van paden, staat Zij. Terzijde van de poorten, voor aan de stad, bij de ingang van de deuren, roept Zij luid:

SPREUKEN 8:1-3

Ze doet haar oproep in het openbaar. Het moet betekenen dat wijsheid eigenlijk niet moeilijk te vinden is als je haar wilt vinden. Wijsheid spreekt voortdurend, overal waar je komt, waar mensen onderweg zijn, op de marktplaatsen. Wijsheid is op al deze dingen van toepassing. En iemand kan de stem van wijsheid altijd volgen en ernaar luisteren, waar die persoon zich ook bevindt.

Denk eraan dat Salomo zelf in een latere spreuk zei dat hij langs het huis liep van iemand die een luiaard was. Hij zag dat de muur was afgebroken en dat het gras alles had overwoekerd. En hij zegt:

Toen ik het zelf aanschouwde, nam ik het ter harte, ik zag het en nam vermaning aan:

SPREUKEN 24:32

Wijsheid kwam tot hem en sprak tot hem, gewoon terwijl hij over straat langs het huis van een buurman liep. Waar je ook bent, daar roept de wijsheid het uit. Ze doet een beroep op je en vraagt je om in het leven naar wijze wegen te luisteren in plaats van naar dwaze wegen, op straat, op de marktplaats of waar dan ook.

Haar oproep wordt in vers 4 met deze woorden weergegeven:

Tot u, mannen, roep Ik en Mijn stem klinkt tot de mensenkinderen.

SPREUKEN 8:4

Ik hoop dat je het parallellisme in de Hebreeuwse poëzie hebt opgemerkt, want het is nuttig om daarop te letten. Ik heb het al eerder genoemd: één uitspraak wordt tweemaal gedaan, op verschillende manieren. Eén reden om daar hier op te wijzen, is dat deze twee regels duidelijk dezelfde betekenis hebben:

Tot jullie, mensen, roep ik. Mijn stem richt zich tot alle mensen.

Het is alleen zo dat ‘mensenzonen’, of in sommige gevallen in de Schrift ‘de Zoon des mensen’, op deze manier parallel staat aan eenvoudigweg ‘mens’ of ‘mensen’. Dat is belangrijk, onder meer omdat Jezus Zichzelf vaker de Zoon des mensen noemde dan dat Hij enige andere aanduiding gebruikte. Wanneer we nagaan wat Hij daarmee bedoelde, is een van de belangrijkste gegevens uit de Schrift dat ‘zoon des mensen’ bijna altijd eenvoudigweg wordt gebruikt als een andere uitdrukking voor een mens: een gewoon mens, een zoon van Adam, een menselijk wezen.

Ze zegt:

Onverstandigen, begrijp met schranderheid en dwazen, begrijp met verstand. Luister, want Ik zal vorstelijke dingen spreken, het openen van Mijn lippen brengt wat billijk is. Ja, Mijn gehemelte zal waarheid tot uiting brengen: goddeloosheid is voor Mijn lippen een gruwel. Alle woorden uit Mijn mond zijn in gerechtigheid gesproken, er is niets verdraaids of slinks in.

SPREUKEN 8:5-8

Met andere woorden, als je een kromme of verdorven weg gaat, luister je niet naar wijsheid. Als je goddeloos handelt, is dat een gruwel voor wijsheid. Wijsheid zal goddeloosheid in het geheel niet bepleiten. Alle woorden van wijsheid zijn rechtvaardig. Wanneer je een pad van gerechtigheid kiest, handel je wijs. Je volgt de raad van wijsheid. Als je voor zonde kiest, bevind je je duidelijk op een krom pad. Je luistert niet naar wijsheid, want haar woorden wijzen niet in die richting.

4

Wijsheid boven zilver en goud

Vers 9 zegt over haar woorden:

Ze zijn alle oprecht voor ieder die begrijpt, juist voor hen die kennis willen vinden. Neem Mijn vermaning aan en niet zilver, want kennis is verkieslijker dan bewerkt goud. Want wijsheid is beter dan robijnen, en al uw wensen zijn er niet mee te vergelijken.

SPREUKEN 8:9-11

Wanneer ik een vers behandel, heb ik soms opnieuw het gevoel dat ik op bepaalde vaste vormen van Hebreeuws taalgebruik moet wijzen, zelfs als dat enigszins losstaat van de boodschap van de passage. Dit is zo'n geval. Vers 10 zegt:

Neem mijn onderricht aan, en geen zilver.

Dit lijkt te zeggen dat je nooit zilver moet aannemen. Je moet alleen onderricht aannemen. Het lijkt te betekenen: 'Neem geen zilver aan, maar ontvang alleen onderricht van wijsheid.'

Dit is echter een stijlfiguur die vaak in de Schrift voorkomt. Als je er niet op let, zul je veel passages verkeerd lezen. Ik heb deze stijlfiguur weleens een 'beperkte ontkenning' horen noemen. Jaren geleden hoorde ik een leraar deze specifieke stijlfiguur in de Schrift een beperkte ontkenning noemen. Daarom heb ik die term er altijd voor gebruikt. Jaren nadat ik die term was gaan gebruiken, vroeg iemand mij ernaar. Ik besloot dat ik hem maar beter kon opzoeken en informatie kon zoeken over de beperkte ontkenning. Op het hele internet kon ik geen enkele verwijzing vinden naar de uitdrukking 'een beperkte ontkenning'. Daarom moet ik concluderen dat dit geen gevestigde term voor dit verschijnsel is. Maar het verschijnsel bestaat wel. Of je er nu een naam voor hebt of niet, het is iets waarop je moet letten. Ik heb ervoor gekozen het een beperkte ontkenning te blijven noemen, omdat ik er geen andere naam voor ken. Misschien ga ik wel de geschiedenis in als degene die het een naam heeft gegeven. Al betwijfel ik dat. Iemand anders heeft het vóór mij zo genoemd. Ik weet alleen niet wie; ik weet niet meer wie het was.

Van een beperkte ontkenning is hier sprake wanneer een zin zo is opgebouwd dat er staat: 'Niet A, maar B.' Met andere woorden, de zin lijkt het ene te ontkennen en het andere te bevestigen. Maar wat hij binnen zijn context werkelijk betekent, de bedoelde betekenis, is: 'Niet alleen A, maar ook B.' Dus hoewel het klinkt als een absolute ontkenning:

Zoek geen zilver.

is het in werkelijkheid een beperkte ontkenning. Het betekent:

Zoek niet alleen zilver, maar zoek ook mijn wijsheid.

Of misschien:

Zoek niet in de eerste plaats naar zilver, maar naar mijn wijsheid.

De uitspraak wordt gedaan alsof het een absolute ontkenning is: 'Doe dit niet.' Maar in werkelijkheid is het meer een vergelijkende, relatieve vorm van beperkte ontkenning.

5

De stijlfiguur van beperkte ontkenning

Je ziet dit bijvoorbeeld wanneer Jezus zegt:

Denk niet dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde;
Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard.

MATTHEÛS 10:34

Het klinkt alsof Hij zegt:

Verwacht van Mij geen vrede. Ik ben niet gekomen om vrede te brengen. Ik ben gekomen om een zwaard te brengen.

Het klinkt alsof Hij zegt: 'Ik ben alleen gekomen om een zwaard te brengen en geen vrede.' Maar Hij bedoelt natuurlijk eigenlijk: 'Denk niet dat Ik alleen kom om vrede te brengen. Ik ben niet gekomen om alleen vrede te brengen, maar ook een zwaard.'

Je zult vrede krijgen. Hij is wel degelijk gekomen om vrede te brengen. Dat is de vrucht van de Geest. Hij zei tegen Zijn discipelen:

Vrede laat Ik u, Mijn vrede geef Ik u; niet zoals de wereld die geeft, geef Ik die u. Laat uw hart niet in beroering raken en niet bevreesd worden.

JOHANNES 14:27

Vrede is duidelijk iets wat Hij geeft. Hij is de Vredenvorst. Maar Hij is niet gekomen om alleen vrede te geven. Denk niet dat het allemaal rozengeur en maneschijn zal zijn. Denk niet: 'Ik ben alleen gekomen om vrede te brengen.' Hij is ook gekomen om een zwaard te brengen. Dat is wat die uitspraak betekent.

Er zijn veel plaatsen in de Schrift waar dit soort constructie wordt gebruikt. Ik zal nu niet op andere voorbeelden ingaan, maar dit is er één van. Er staat:

Neem Mijn vermaning aan en niet zilver, want kennis is
verkieslijker dan bewerkt goud.

SPREUKEN 8:10

Het betekent: ‘Zoek niet alleen zilver.’ Er staat niet dat het verkeerd is om zilver of iets dergelijks te ontvangen. Er staat dat als je zilver zoekt in plaats van onderricht, dat niet de juiste keuze is.

Wanneer Jezus zegt:

Verzamel geen schatten voor u op de aarde, waar mot en roest ze
verderven, en waar dieven inbreken en stelen; maar verzamel
schatten voor u in de hemel, waar geen mot of roest ze verderft,
en waar dieven niet inbreken of stelen;

MATTHEÛS 6:19-20

heb ik me soms afgevraagd of dat nog zo’n voorbeeld is. Er zijn behoorlijk veel voorbeelden die je kunt vinden. Maar ik vraag me af of Hij bedoelt: ‘Verzamel niet alleen schatten op aarde, maar verzamel ook schatten in de hemel.’ Ik weet het niet zeker. Het is namelijk mogelijk dat Hij spreekt tegen mensen die alleen bedacht zouden zijn op het verzamelen van schatten op aarde en er niet aan zouden denken schatten in de hemel te verzamelen. Daar moet je dus ook aandacht aan schenken.

In Johannes 6 zei Jezus bijvoorbeeld:

Werk niet om het voedsel dat vergaat, maar om het voedsel dat
blijft tot in het eeuwige leven, dat de Zoon des mensen u geven
zal; want Hem heeft God de Vader verzegeld.

JOHANNES 6:27

Betekent dat dat het verkeerd is om te werken voor voedsel dat vergaat? Hoe kom je aan voedsel dat vergaat als je er niet voor werkt, als je niet werkt? De Bijbel zegt dat wie niet werkt, niet eet. De uitspraak:

Werk niet om het voedsel dat vergaat, maar om het voedsel dat blijft tot in het eeuwige leven, dat de Zoon des mensen u geven zal; want Hem heeft God de Vader verzegeld.

JOHANNES 6:27

klinkt dus absoluut, maar het is een beperkte ontkenning. Het betekent: ‘Werk niet alleen voor voedsel dat vergaat; werk ook voor het voedsel dat blijft tot in het eeuwige leven.’

Dit houdt niet rechtstreeks verband met wat de wijsheid hier zegt. Maar het is een zijopmerking, omdat je dit soort zinsbouw een aantal keren in de Schriften zult tegenkomen.

6

Wijsheid en de vreze des Heeren

Vers 11:

Want wijsheid is beter dan robijnen, en al uw wensen zijn er niet mee te vergelijken.

SPREUKEN 8:11

Dit is bijna identiek aan de uitspraak die eerder werd gedaan, volgens mij in hoofdstuk 3, precies hetzelfde.

Ik, Wijsheid, Ik woon bij schranderheid en vind kennis door alle bedachtzaamheid. De vreze des HEEREN is het kwade te haten; hoogmoed, trots en de verkeerde weg en een mond vol verderfelijke dingen haat Ik.

SPREUKEN 8:12-13

Dat wil zeggen dat de wijsheid die dingen haat. Als je toevallig verdraagzaam bent tegenover dingen als arrogantie, kwade wegen en verdorven monden, dan ben je niet wijs, want de wijsheid haat die dingen. Een wijs mens zal zulke dingen verachten.

De vreze des Heeren, die het begin van de wijsheid is, houdt in dat je het kwaad haat. Dat is belangrijk om op te merken, want de vreze des Heeren is een belangrijk begrip dat vaak terugkomt in Spreuken en Psalmen en, eerlijk gezegd, in de hele Schrift. In elk genre van de Schrift wordt er vaak naar verwezen: vaak bij de profeten, zelfs in de wet, waar het gaat over het vrezen van de Heere, en ook in het Nieuwe Testament.

Hier is een goede, beknopte omschrijving van hoe de vreze des Heeren eruitziet. Als je het kwaad om de juiste redenen haat, haat je het kwaad omdat je weet dat het tegen God ingaat, en omdat je weet dat het werkelijk gevaarlijk is om God niet welgevallig te zijn. Dat wil niet zeggen dat Hij lichtgeraakt of opvliegend is, maar er komt een afrekening; uiteindelijk komt er een oordeel. Iedereen die het volle gewicht daarvan beseft, zal bang zijn bij de gedachte aan de verkeerde kant van dat oordeel te staan. Dus zul je het kwaad haten. Wanneer je hoort dat iemand kwaad doet, zul je huiveren bij het vooruitzicht dat diegene met dat op zijn geweten voor God moet verschijnen. In een van de Psalmen, volgens mij Psalm 119, zegt David in een van de verzen:

Grote verontwaardiging heeft mij bevangen vanwege de goddelozen, die Uw wet verlaten.

PSALMEN 119:53

Alleen al de gedachte aan degenen die Gods wet verlaten, vervult mij met afschuw. Dat is de vreze des Heeren: het kwaad haten en ten volle beseffen hoe zwaar het oordeel is dat degenen die kwaad doen, verdienen. Het is Psalm 119. In de King James staat 'horror'. Ik weet niet zeker wat de moderne vertalingen zullen zeggen.

7

Regeren, zoeken en leven door wijsheid

Dus wijsheid haat trots en hoogmoed, slechte wegen en de mond vol verdorvenheid.
Vers 14:

Bij Mij is raad en wijsheid. Ik ben Inzicht, bij Mij is kracht. Door Mij regeren koningen, verordenen vorsten gerechtigheid.

SPREUKEN 8:14-15

Tenminste, de goede koningen doen dat. Zij regeren door wijsheid en gerechtigheid. In feite vaardigen heersers rechtvaardige verordeningen uit wanneer ze wijs zijn. Door wijsheid vaardigen ze rechtvaardige verordeningen uit; door wijsheid regeren ze.

Door Mij heersen vorsten, en edelen, alle rechters op aarde. Ik heb lief wie Mij liefhebben, en wie Mij ernstig zoeken, zullen Mij vinden.

SPREUKEN 8:16-17

Wijsheid kan dus gezocht en gevonden worden. Wijsheid is natuurlijk niet hetzelfde als aangeboren intelligentie. Sommige mensen hebben meer vermogen om te redeneren en te analyseren, andere minder. Er bestaan verschillende soorten aanleg, zowel geestelijke als lichamelijke aanleg. Niet iedereen is gelijk, maar alle mensen kunnen wijs zijn, omdat wijsheid iets moreels is. Ervoor kiezen God te volgen is iets wat iedereen uit vrije wil kan doen.

In Jakobus — dat trouwens door sommige mensen met het boek Spreuken wordt vergeleken en wordt beschouwd als een soort nieuwtestamentische versie van het boek Spreuken — staat in Jakobus 1:5:

En als iemand van u in wijsheid tekortschiet, laat hij die dan vragen aan God, Die aan ieder overvloedig geeft en geen verwijten maakt, en ze zal hem gegeven worden.

JAKOBUS 1:5

Dus als het je aan wijsheid ontbreekt, wordt beloofd dat die je gegeven zal worden. Iedereen kan ervoor kiezen wijs te zijn. Wie er ijverig naar zoekt en God erom vraagt, kan wijsheid vinden.

In vers 18 zegt de wijsheid:

Rijkdom en eer is er bij Mij, duurzaam bezit en gerechtigheid.

SPREUKEN 8:18

Dus opnieuw: als je wijs bent, zul je doorgaans welvarend zijn. Je zult doorgaans voorspoed hebben en je zult doorgaans door mensen geëerd worden vanwege je wijsheid.

Mijn vrucht is beter dan bewerkt goud en dan zuiver goud, Mijn opbrengst beter dan het beste zilver.

SPREUKEN 8:19

Dezelfde gedachte wordt in de verzen 10 en 11 verwoord.

Vers 20:

Ik loop op het pad van de gerechtigheid, midden op de paden van het recht, om wie Mij liefhebben, in erfelijk bezit te laten nemen wat er is, en Ik zal hun schatkamers vullen.

SPREUKEN 8:20-21

Dit is een herhaling van dezelfde ideeën die we al een aantal keer zijn tegengekomen. Een wijze manier van leven zal doorgaans je financiële welzijn bevorderen, als alle overige omstandigheden gelijk zijn.

8

Was de Wijsheid geschapen?

De HEERE bezat Mij aan het begin van Zijn weg, al vóór Zijn werken, van oudsher.

SPREUKEN 8:22

Sommige mensen denken dat dit vertaald zou moeten worden als:

De Heer heeft mij geschapen.

Zoals ik al zei, gebruiken de Jehova's Getuigen dit hoofdstuk graag, omdat ze als vanzelfsprekend aannemen dat dit over Jezus spreekt. In hun vertaling staat:

De Heer heeft mij geschapen aan het begin van Zijn weg.

Het belangrijkste geschilpunt tussen de Jehova's Getuigen en de rest van het christendom is natuurlijk dat zij geloven dat Jezus een geschapen wezen is en niet de eeuwige God. Daarentegen gaat wat als de orthodoxe opvatting van het christendom wordt beschouwd ervan uit dat Christus de ongeschapen, eeuwige God is.

Dit vers wordt dus een hoeksteen van hun argumentatie voor hun standpunt over Christus. Als deze wijsheid Christus is en ze dit met je bespreken, zullen ze je naar dit hoofdstuk brengen en zeggen: 'Zou je het er niet mee eens zijn dat de wijsheid Christus is?' Als je dan ja zegt, uit blinde trouw aan wat je ook maar denkt dat je geacht wordt te zeggen, zullen ze je in hun Bijbel meenemen naar vers 22 en Christus laten zeggen:

De Heer heeft mij geschapen bij het begin van Zijn weg.

Zoals ik al zei, is het hier in werkelijkheid niet noodzakelijkerwijs Christus Die spreekt. Hoewel de wijsheid op vrijwel dezelfde manier spreekt als Christus zou kunnen spreken, wordt die vereenzelviging hier niet noodzakelijkerwijs gemaakt.

Zelfs als het over wijsheid gaat, zou het vreemd zijn om te zeggen dat God de wijsheid aan het begin van Zijn wegen schiep, want wijsheid is een eigenschap van God. God is wijs. De Bijbel zegt dat Hij de enige wijze God is. Omdat wijsheid dus een eigenschap van God is, kan het niet iets zijn wat Hij geschapen heeft.

De vertaling ‘Hij bezat mij’ is nauwkeuriger. God bezat wijsheid. God heeft altijd wijsheid bezeten. Hij is wijs, en dat betekent dat Hij wijsheid bezit. ‘Aan het begin van Zijn weg’ — ik weet niet zeker wat het begin van Gods weg zou zijn, behalve misschien het begin van Zijn handelen met betrekking tot de aarde: het scheppen van het heelal en de mens, enzovoort. Dat is waarschijnlijk wat ermee bedoeld wordt. Waarschijnlijk is het daartoe beperkt.

9

Wijsheid bij Gods scheppingswerk

Van eeuwigheid af ben Ik gezalfd geweest, vanaf het begin, vanaf de tijden voordat de aarde er was. Toen er nog geen diepe wateren waren, was Ik geboren, toen er nog geen bronnen waren, zwaar van water. Voordat de bergen waren verzonken, vóór de heuvels, werd Ik geboren.

SPREUKEN 8:23-25

Nu vertaalt de HSV dit als ‘geboren’, maar de Engelse uitdrukking ‘brought forth’ betekent volgens Gregg niet noodzakelijk dat iets tot bestaan werd gebracht. Ze kan volgens hem ook betekenen dat iets zichtbaar werd gemaakt. De wijsheid van iemand is niet voortdurend zichtbaar, totdat die persoon iets doet of iets verstandigs zegt.

Mensen bezitten wijsheid, maar hun wijsheid wordt door hun daden zichtbaar gemaakt, zodat iedereen die kan zien. En zo handelde God wijs en liet Hij Zijn wijsheid zien voordat er bergen en heuvels waren.

Hij had de aarde en de velden nog niet gemaakt, evenmin het begin van de stofjes van de wereld. Toen Hij de hemel gereedmaakte, was Ik daar, toen Hij een cirkel trok over het oppervlak van de watervloed, toen Hij de wolken daarboven sterk maakte, Hij de bronnen van de watervloed versterkte, toen Hij voor de zee zijn plaats bepaalde, zodat het water Zijn bevel niet zou overtreden, toen Hij de fundamenteën van de aarde verordende, was Ik bij Hem, Zijn Lieveleingskind, Ik was dag aan dag Zijn bron van blijdschap, te allen tijde spelend voor Zijn aangezicht, al spelend in de wereld van Zijn aardrijk. Mijn bron van blijdschap vond Ik bij de mensenkinderen.

SPREUKEN 8:26-31

Natuurlijk wordt wijsheid hier beschreven alsof zij Gods metgezellin was, alsof God een persoon is en wijsheid een persoon, en alsof zij er samen van genieten dat Gods schepping tot stand komt en zich daarover verheugen. Ze verheugen zich over de

schepping van de mensheid, de mensenkinderen. Maar nogmaals, het is gewoon poëzie. Het is gewoon een manier om te zeggen dat God met wijsheid handelde en dat wijsheid als het ware te allen tijde Zijn metgezellin was.

Nu dan, kinderen, luister naar Mij: Welzalig zijn zij die Mijn wegen in acht nemen. Luister naar vermaning en word wijs, verwerp die niet. Welzalig is de mens die naar Mij luistert, door dag aan dag te waken aan Mijn poorten, door Mijn deurposten te bewaken. Want wie Mij vindt, vindt het leven en verkrijgt de goedgunstigheid van de HEERE. Wie echter tegen Mij zondigt, doet zijn ziel geweld aan. Allen die Mij haten, hebben de dood lief.

SPREUKEN 8:32-36

10

Wachten op wijsheid en haar vinden

De mens die de tijd neemt om even stil te staan en te zeggen: 'Wat is nu de verstandige weg bij deze beslissing die ik moet nemen?' is dus gezegend. Hij wacht bij de poorten van de wijsheid, wacht bij de deuren van de wijsheid, wacht tot de wijsheid spreekt, tot zij verschijnt. Er wordt in feite gezegd dat iemand niet overhaast moet handelen, maar even moet stilstaan. Bezint eer je begint. Overweeg wat wijsheid is en wat geen wijsheid is voordat je handelt, voordat je spreekt. Dat is wachten bij de deuren van de wijsheid en dagelijks bij haar poorten uitkijken tot zij verschijnt.

Wijsheid vinden is dus iets wat God graag ziet dat je doet. Het is duidelijk dat God er behagen in schept wanneer je ervoor kiest wijsheid te zoeken en te vinden. Dat zien we bij Salomo zelf, toen hij jong was en God zei:

In Gibeon verscheen de HEERE 's nachts aan Salomo in een droom, en God zei: Vraag wat Ik u geven zal.

1 KONINGEN 3:5

Hij zei:

En wijsheid dan?

En God zei:

Het was goed in de ogen van de Heere, dat Salomo dit gevraagd had. God zei tegen hem: Omdat u hierom gevraagd hebt, en niet gevraagd hebt om een lang leven voor uzelf; omdat u niet om rijkdom voor uzelf hebt gevraagd en niet om de dood van uw vijanden hebt gevraagd, maar om inzicht hebt gevraagd voor uzelf om naar rechtszaken te kunnen luisteren, zie, daarom doe Ik overeenkomstig uw woorden: zie, Ik geef u een wijs en verstandig hart, zodat uws gelijke er vóór u niet geweest is, en uws gelijke na u niet zal opstaan. En zelfs dat waar u niet om gevraagd hebt, geef Ik u: zowel rijkdom als eer, zodat niemand onder de koningen uws gelijke zal zijn, al uw dagen.

1 KONINGEN 3:10-13

Het behaagt God dus. Je vindt gunst bij de Heere wanneer je ervoor kiest wijs te zijn. En de wijsheid zegt: 'Wie tegen mij zondigt' — dat wil zeggen: wie tegen de wijsheid zondigt, wat eenvoudigweg inhoudt dat hij overhaast en dwaas handelt, schaadt zichzelf en zondigt tegen zijn eigen ziel. En zij die de wijsheid haten, hebben de dood lief.

Dit is dus gewoon een andere manier om, in een andere literaire vorm, te zeggen wat Salomo al die tijd heeft gezegd. Je zou dwaas zijn. Als je wijsheid verwerpt, zul je je leven verkorten. Je zult moeilijkheden in je leven brengen. Je zult arm worden. Je zult problemen veroorzaken in je relaties. Je doet jezelf kwaad wanneer je ervoor kiest dwaas te zijn. Kies dus de wijsheid zoals je een begeerlijke vrouw als metgezellin zou kiezen.

11

Het feestmaal van Wijsheid

Nu gaan we tegen het einde van hoofdstuk 9 opnieuw horen over de verkeerde soort vrouw. Maar de wijsheid wordt nog steeds besproken, al spreekt zij niet zelf. In hoofdstuk 8 sprak de Wijsheid voortdurend. Nu, in hoofdstuk 9, spreekt Salomo weer over de Wijsheid.

De hoogste Wijsheid heeft Haar huis gebouwd, Haar zeven pilaren uitgehakt. Zij heeft Haar vee geslacht, Haar wijn gemengd, ook heeft Zij Haar tafel gereedgemaakt. Zij heeft Haar dienstmeisjes uitgezonden: Zij roept op de toppen van de hoogten van de stad. Wie is er onverstandig? Laat hij hierheen afwijken. Wie zonder verstand is, tegen hem zegt Zij: Kom, eet van Mijn brood en drink van de wijn die Ik gemengd heb. Verlaat de onverstandige dingen en leef, en begeef u op de weg van het inzicht.

SPREUKEN 9:1-6

De wijsheid heeft een huis gebouwd, een tafel gedekt en het voedsel bereid. Er wordt mee gezegd dat er een plaats is waar je wordt uitgenodigd om in het huis van de wijsheid te wonen. En je kunt feestvieren aan de tafel van de wijsheid. Je kunt genieten van alle gastvrijheid en al het gezelschap van de wijsheid. Het is een open uitnodiging, en die wordt vooral gedaan aan hen die nog niet wijs zijn. Wie eenvoudig is, dat betekent eenvoudig van geest. Vers 4 spreekt over wie geen inzicht heeft. Juist zij worden uitgenodigd om niet langer eenvoudig van geest te zijn en niet langer zonder inzicht te zijn, maar ervoor te kiezen te komen eten van de tafel die de wijsheid heeft gedekt.

Dit is natuurlijk allemaal heel poëtisch, maar het idee is dat je je tot wijsheid aangetrokken zou voelen, net zoals je je tot een vrouw aangetrokken zou voelen. En net zoals je je aangetrokken zou voelen tot een overvloedig feestmaal waarvoor je bent

uitgenodigd, zo moet je naar het feestmaal van de wijsheid komen en van haar lekkernijen eten.

12

De spotter en de wijze terechtwijzen

Dan nu vers 7:

Wie een spotter bestraft, laadt schande op zich, en wie een goddeloze terechtwijst, draagt zijn schandvlek. Wijs een spotter niet terecht, anders zal hij u haten. Wijs een wijze terecht, en hij zal u liefhebben. Geef onderricht aan een wijze, en hij zal nog wijzer worden, onderwijs een rechtvaardige, en hij zal inzicht vermeederen.

SPREUKEN 9:7-9

Een spotter wordt in vers 7 op één lijn gesteld met een goddeloos mens en wordt in dit hele drietal verzen tegenover een wijs mens geplaatst. Met 'spotters' worden kennelijk mensen bedoeld die de normen van God bespotten, die de wetten van God bespotten en die de rechtvaardigen bespotten. Het zijn mensen die denken dat het dwaas of naïef is om God te volgen, of dat dit verspilde moeite is, en die mensen uitlachen die God wel volgen. Dat is de goddeloze mens die hier wordt bedoeld.

Omdat hij cynisch is, omdat hij spot, heeft hij zich erop toegelegd de dingen van God belachelijk te maken. Als je hem terechtwijst, is hij totaal niet van zins die terechtwijzing aan te nemen. Hij zal alleen maar naar je uithalen. Je wijst hem terecht en hij waardeert dat niet. Hij is een hoogmoedig mens. Daarom is hij een spotter. Hij is trots. Hij is te trots om zich aan de wijsheid van God te onderwerpen, en hij denkt dat hij wijzer is dan God, wijzer dan gerechtigheid en wijzer dan rechtvaardige mensen. Als hij dan ooit wordt terechtgewezen door iemand die wijzer is dan hij, waardeert hij dat niet. Je haalt schande over jezelf, in die zin dat hij je des te erger zal bespotten. Hij zal je in verlegenheid brengen en vernederen als hij kan. Hij zal je reputatie besmeuren

als hij kan. Met andere woorden, hij zal niet dankbaar op de terechtwijzing reageren. In plaats daarvan zal hij alles doen wat hij kan om naar je uit te halen en jou op zijn beurt kwaad te doen. Hij zal je haten, staat er in vers 8.

Maar een wijs mens daarentegen zal van je houden als je hem terechtwijst. Als je hem onderricht geeft, zal hij wijzer worden, en een rechtvaardig mens zal toenemen in kennis. Jezus zei:

Want wie heeft, aan hem zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar wie niet heeft, van hem zal afgenomen worden zelfs wat hij heeft.

MATTHEÛS 13:12

Jezus zei dat toen Hij de gelijkenissen uitlegde. Toen de discipelen vroegen:

En de discipelen kwamen naar Hem toe en zeiden tegen Hem: Waarom spreekt U tot hen door gelijkenissen?

MATTHEÛS 13:10

zei Hij:

Hij antwoordde en zei tegen hen: Omdat het u gegeven is de geheimenissen van het Koninkrijk der hemelen te kennen, maar aan hen is het niet gegeven.

MATTHEÛS 13:11

Waarom? Hij zei:

Want wie heeft, zal nog meer krijgen.

De discipelen bezaten kennelijk al een zekere vroomheid, een zekere eerbied voor God. Zij maakten deel uit van het overblijfsel van Israël. Ze hadden al een dorst naar God en geloof in God, en daarom zou hun meer worden gegeven. Maar degenen die dat niet

hadden, die geen deel uitmaakten van het Joodse overblijfsel, die alleen maar werelds dachten en geen belangstelling voor God hadden, hun zou Hij niets geven. Sterker nog, zij zouden zelfs het weinige verliezen dat zij leken te hebben.

13

De wijze verwelkomt correctie

Degenen die al wijs zijn, zullen toenemen in wijsheid en zullen naar meer wijsheid verlangen. Wanneer zij een terechtwijzing horen, zullen zij die overwegen en zeggen: 'Is dit iets wat ik moet horen, zodat ik wijzer kan worden? Misschien is deze persoon die tegen mij spreekt de stem van de wijsheid die tot mij spreekt. Als dat zo is, ben ik blij het te horen, zelfs als die stem mij vertelt dat ik het verkeerde doe, en zelfs als die stem mij iets vertelt wat mij aanvankelijk in verlegenheid brengt, omdat er iets op mij aan te merken is.'

Als ik een wijs mens ben, vind ik het, net als ieder ander, niet prettig wanneer iemand iets op mij aan te merken heeft. Maar aan de andere kant ben ik blij dat diegene het heeft gedaan. Ik beschouw hem niet als een vijand. Ik ga niet proberen zijn reputatie te ruïneren omdat hij mij in verlegenheid heeft gebracht door mij op mijn fout te wijzen. Ik zal van hem houden. Ik zal blij zijn dat hij dat heeft gedaan. Ik zal dat verwelkomen.

Het is als de wonden die een vriend toebrengt. Niemand vindt het echt prettig om gewond te worden, maar als het een vriend is die je verwondt, dan moet je ervan uitgaan dat dit een wond is die je moest ontvangen. In Spreuken wordt dat tegenover de kussen van een vijand gesteld. Kussen zijn vanzelfsprekend openlijke tekenen van genegenheid en vriendschap. Maar de vijand die je kust, heeft iets achter de hand, zoals Judas, die Jezus kuste. Dat was beslist een verraderlijke daad. Als iemand een vijand is terwijl hij je kust, kust hij je vanzelfsprekend niet oprecht en probeert hij iets te doen om je nog meer kwaad te berokkenen. Maar volgens de gebruikte Engelse vertaling zijn de wonden van een vriend begerenswaardiger; de HSV noemt zulke wonden 'trouw'. Een wijs mens weet dat.

Je geeft hem onderricht en hij zal wijzer worden. Hij zal het niet verwerpen, want hij is een wijs mens. Onderwijs hem en hij zal toenemen in kennis, want hij is een wijs mens. Een wijs mens wil toenemen in wijsheid. Dat betekent natuurlijk dat een wijs mens niet denkt dat hij alles al weet, want iemand die denkt dat hij alles al weet, zal niet toenemen. Je kunt hem onderrichten, maar zijn fundamentele houding zal zijn: 'Waarom zou ik iets van jou moeten horen? Ik heb over alles al gelijk. Ik weet alles.'

Eén ding waar Salomo op wijst, is dat de man die denkt dat hij alles weet, in werkelijkheid niet zo wijs is als hij denkt. Hij is wijs in eigen ogen. De man die geen verder onderricht wil aannemen omdat hij denkt dat hij niets meer hoeft te leren, is niet de wijze man over wie Salomo spreekt. Hij is in feite een dwaas. Dat is de man die het je kwalijk neemt als je aantoonst dat hij ongelijk heeft, hem corrigeert of hem onderricht, omdat hij het als een belediging opvat dat je suggereert dat hij niet alles weet. Hij is ook degene die boos zal worden, die de spotter is, enzovoort. De wijze man heeft, met andere woorden, een leerbare geest, omdat hij kennis wil opdoen. Iedereen die leerbaar is, zal beseffen dat sommige dingen die hij moet leren niet prettig zijn om te horen. Als we volmaakte mensen waren, zouden we nooit terechte kritiek op onszelf hoeven aan te horen. Maar we zijn geen volmaakte mensen, en daarom zou veel kritiek op ons in feite terecht, verdiend en nodig kunnen zijn.

Maar als we trots zijn, zullen we er geen belangstelling voor hebben om die nodige kritiek te horen. We willen niet verbeterd worden. We hebben het gevoel dat we genoeg weten om ons te redden, en misschien genoeg om alle anderen te overtreffen. Je hoeft alleen maar meer te weten dan de anderen, en dan hoef je niets meer te leren, want dan ben je hun meerdere. Maar dat is het standpunt van een dwaas, de houding van een dwaas, en niet een godvruchtige of wijze houding.

De wijze man weet dat hij niet volmaakt is. Hij weet dat hij niet alles weet, en hij wil zich graag verbeteren. Hij zal correctie aanvaarden, uit welke bron die ook komt. Dat is een belangrijke leer van Spreuken, een belangrijke leer voor de gelovige.

14

Leerbaarheid als weg naar groei

Ik herinner me dat een jongere christelijke man me eens om raad vroeg. Hij vroeg specifiek: „Is er iets bijzonders wat ik als jonge christen zou kunnen doen om sneller volwassen te worden? Of is dat gewoon iets wat God op Zijn tijd doet? Is het helemaal Gods werk om mijn christelijke groei te versnellen? Is dat gewoon iets wat God zal doen zoals Hij het in Zijn soevereiniteit wil? Of kun je iets aanbevelen waardoor dat gebeurt?”

Mij was nog nooit gevraagd om in één enkele uitspraak samen te vatten wat iemand zou moeten doen om sneller te groeien. Maar het leek mij dat het antwoord eenvoudigweg was dat je leerbaar moet zijn, iets wat niet iedereen is en wat niet iedereen wil zijn.

Wanneer je besluit dat je genoeg weet om je te redden en daarmee genoeg wilt nemen, en je niet méér wilt leren maar bekend wilt staan als iemand die alles weet, zul je niet verder groeien. Want je staat niet open voor nieuwe informatie, voor informatie die ingaat tegen wat je denkt, of voor enige correctie van wat je al aanhangt. Maar als je altijd leerbaar bent — en ik neem aan dat dit voortkomt uit nederigheid — als je nederig genoeg bent om te beseffen dat je correctie nodig hebt, dan zul je blijven groeien. De dingen waarin je moet veranderen, zul je horen en aannemen, en dan zul je verdergaan.

Wanneer mensen het erover hadden hoe moeilijk het is om een gemeente te vinden waarmee ze het eens zijn, heb ik vaak gedacht dat ik liever in een gemeente zou zijn waarmee ik het maar voor vijftig procent eens was, als de mensen daar leerbaar waren, dan een gemeente te vinden waarmee ik het voor vijfennegentig procent eens was, als de mensen daar niet leerbaar waren. Als ik het voor vijfennegentig procent met hen eens was, maar zij niet leerbaar wilden zijn, zou het nooit verder komen dan vijfennegentig procent. Maar als we het voor vijftig procent eens waren en zij leerbaar waren, dan zou er geen grens zijn aan de mate waarin we het eens zouden kunnen worden. Misschien zouden we het op een dag voor honderd procent eens zijn.

Hoe dan ook, het is nuttiger om samen te zijn met mensen die niet denken dat ze alles weten en die bereid zijn te veranderen, en om zelf ook zo te zijn. Dat is beslist een omgeving waarin je je snel kunt verbeteren, vergeleken met het tegenovergestelde, namelijk dat je eenvoudigweg denkt dat je alles weet.

Het verbaast me soms wanneer mensen opvattingen hebben die ik vroeger ook had, maar nu niet meer, en zij daar vijfenveertig of vijftig jaar aan hebben vastgehouden. Ik vind het moeilijk te bevatten dat mensen nog steeds vasthouden aan wat ik als een nogal naïeve benadering van bepaalde Bijbelse onderwerpen beschouw. Ze hadden dat achter zich moeten laten als ze er maar wat grondiger over hadden nagedacht en er wat zorgvuldiger naar hadden gekeken.

Ik denk dan: „Waarom zijn zij nooit anders gaan denken over dingen waarover ik lang geleden wel van mening móést veranderen?” Het is niet zo dat ik wilde veranderen. Ik zag de dingen alleen duidelijker en moest de opvatting die ik daarvoor had aangehangen, herzien. Over andere mensen die nog steeds de opvattingen aanhangen waarvan ik me gedwongen voelde af te stappen, denk ik: „Waarom hebben zij deze dingen niet gezien? Ze staan er gewoon. Ze zijn nogal duidelijk. Ze staan gewoon in de Bijbel.” En deze mensen lezen de Bijbel wel degelijk.

Ik denk dat in sommige gevallen — en ik wil geen oordeel vellen over afzonderlijke personen — één mogelijke verklaring zou zijn dat ze misschien niet echt openstaan voor correctie. Misschien willen ze niet veranderen. Misschien hebben ze besloten dat hun reputatie als christelijke leider of leraar ervan afhangt dat ze de indruk wekken dat ze alles weten, en dat niemand respect voor hen zal hebben als ze die indruk niet wekken. Niemand zal naar hen luisteren. Waarom zou iemand naar je luisteren als je niet alles weet?

Daarom voelen ze zich gedwongen muren op te trekken rond de dingen die ze al geloven, want dat is wat ze openlijk hebben verklaard te geloven. Misschien is het zelfs wat ze betaald krijgen om binnen een bepaald kerkgenootschap te onderwijzen. En daarmee is de bereidheid om te leren van de baan. Met hun huidige houding kunnen ze niet werkelijk openstaan om te leren. Ze kunnen niet werkelijk veranderen. Zo kunnen ze uiteindelijk heel, heel lang iets blijven geloven dat ze vanuit andere gezichtspunten hadden moeten bekijken, hadden moeten doorzien en hadden moeten

bijstellen in de jaren die ze hebben gehad om het Woord van God te bestuderen. Maar je kunt het Woord eeuwig bestuderen zonder een hart dat bereid is om te leren, en toch helemaal nooit veranderen, nooit iets leren en nooit groeien.

15

Als een kind bereid zijn te leren

Maar als je komt als een kind... Toen Jezus zei dat

En Hij zei: Voorwaar, Ik zeg u: Als u zich niet verandert en wordt als de kinderen, zult u het Koninkrijk der hemelen beslist niet binnengaan.

MATTHEÛS 18:3

wat bedoelde Hij daar dan mee? Ik denk dat het voornaamste wat je van een kind moet navolgen, is dat een kind weet dat het alles nog moet leren. Een kind zit vol vragen, niet vol antwoorden. Waarom is de lucht blauw? Waar komen baby's vandaan? Waar is God? Is God overal? Alle vragen die kinderen stellen, zijn argeloos. Ze beweren niet dat ze het weten. Ze weten dat ze het niet weten. Ze zitten gewoon vol vragen. Ze zijn bereid om te leren, en in een vergelijkbare tijd groeien ze veel sneller dan volwassenen.

Let er eens op hoe kinderen een taal oppikken en die binnen een jaar of twee vloeiend spreken. Zodra ze hun eerste woordjes beginnen te leren, spreken ze binnen een paar jaar vloeiend. Als jij een nieuwe taal probeert op te pikken, duurt dat jaren en jaren, en waarschijnlijk zul je die dan nog steeds niet vloeiend spreken. De kennis van kinderen neemt zo snel toe. Ik geloof dat dit komt doordat ze niet vasthouden aan een heleboel vooronderstellingen waarvan ze denken dat ze die al zeker weten. Als je denkt dat je het al weet, is er geen lege ruimte waarin nieuwe kennis kan binnenkomen.

Dus worden als een kind, nederig als een kind, zoals Jezus zei, betekent dat je op het punt bent waarop je denkt: 'Ik moet alles nog leren, of in elk geval nog heel veel, en ik weet niet zeker welke onderdelen moeten veranderen. Daarom moet ik bereid zijn om

te leren. Ik moet naar alle kritiek luisteren. Ik moet luisteren naar iedereen die mij terechtwijst.' Dat betekent niet dat zij gelijk hebben of dat ik moet aanvaarden dat wat ze zeggen terecht is, maar ik moet ernaar luisteren en het afwegen.

Het betekent evenmin dat op jou van toepassing is wat in Efeze 4:14 staat:

opdat wij geen jonge kinderen meer zouden zijn, heen en weer geslingerd door de golven en meegesleurd door elke wind van leer, door het bedrog van de mensen om op listige wijze tot dwaling te verleiden,

EFEZE 4:14

Het betekent dat je zo met je kennis omgaat dat je overal waar je maar kunt kennis opdoet, en dat je overweegt of welke informatiebron dan ook misschien iets bevat wat je moet weten. Maar je weegt het af, beoordeelt het,

Beproef alle dingen, behoud het goede.

1 THESSALONICENZEN 5:21

Zo zul je natuurlijk heel wat botten moeten uitspugen terwijl je het vlees opeet, maar je zult groeien zoals een kind groeit.

16

God vrezen en God kennen

Vers 10:

Het beginsel van wijsheid is de vreze des HEEREN en de kennis van de heiligen is inzicht.

SPREUKEN 9:10

De gebruikte Engelse vertaling spreekt hier over ‘de Heilige’, in het enkelvoud, en Gregg vat dat op als een verwijzing naar God; de HSV heeft hier ‘de heiligen’, in het meervoud. Volgens zijn uitleg is God kennen inzicht. Het begint met de vreze des Heeren. Wanneer je daarmee begint, kom je uiteindelijk tot de kennis van God.

Deze twee dingen worden op een vergelijkbare manier bij elkaar gezet in hoofdstuk 2, zoals we in de eerste vijf verzen hebben gezien. Daar sprak Salomo over de dringendheid en de ijver waarmee iemand juist deze dingen moet najagen: de vreze des Heeren, de kennis van God, wijsheid en dat alles. In hoofdstuk 2, vers 1 tot en met 5, zei hij:

Mijn zoon, als je mijn woorden aanneemt, en mijn geboden bij je opbergt, om je oor acht te doen slaan op de wijsheid, als je je hart neigt naar het inzicht, ja, als je roept om het verstand, je stem laat klinken om inzicht, als je het zoekt als zilver, het naspeurt als verborgen schatten, dan zul je de vreze des HEEREN begrijpen, de kennis van God vinden.

SPREUKEN 2:1-5

De vreze des Heeren en de kennis van God. De vreze des Heeren is het begin van kennis, zelfs van de kennis van God. Daarom brengt hoofdstuk 9, vers 10 die twee opnieuw samen:

Ontzag voor de Heer is het begin van wijsheid, en kennis van God, kennis van de Heilige, dat is inzicht.

17

God kennen of alleen over Hem weten

Het is heel belangrijk dat we de kennis van God niet verwarren met kennis over God. Hier neemt de georganiseerde godsdienst volgens mij vaak een verkeerde afslag. Iets begint als een beweging van mensen die God kennen, zoals de apostelen Hem kenden, of zoals mensen tijdens een opwekking Hem vaak leren kennen. Ze hebben werkelijk

een persoonlijke ontmoeting met God, kennen Hem en wandelen met Hem. Maar aan de volgende generatie geven ze de informatie over God door. Je kunt persoonlijke bekendheid met God niet zomaar doorgeven. Die is persoonlijk. Je kunt iemand de informatie vertellen over de God met Wie je hoopt dat hij persoonlijk bekend zal raken, maar mensen moeten Hem zelf leren kennen.

Toch denkt de volgende generatie vaak, nadat ze die kennis heeft gehoord, dat ze God persoonlijk kent. Ze beseft niet dat er een verschil bestaat tussen enerzijds alles over God weten, de feiten kennen en de theologie kennen, en anderzijds daadwerkelijk een relatie met God hebben. Dat zijn verschillende dingen.

Ik herinner me dat ik in de twintig was toen ik voor het eerst de geschriften van A. W. Tozer ontdekte, en dat ze weerklank bij me vonden. Veel van de dingen die hij zei en die ik nog nooit iemand anders had horen zeggen, waren dingen die ik zelf had gedacht. Daarom had ik het gevoel dat ik in A. W. Tozer echt een geestverwant had gevonden. Ik herinner me dat ik als jonge man zo dwaas was te denken dat Tozer en ik ongeveer op hetzelfde niveau stonden, omdat hij en ik hetzelfde dachten. Volgens mij heb ik altijd wel beseft dat ik zelfs bij lange na niet in zijn klasse thuishoor. Het feit dat wij dezelfde gedachten hebben, betekent niet dat wij hetzelfde karakter en dezelfde werkelijkheid hebben. De diepgang van zijn relatie met God gaat, geloof ik, die van mijn relatie met God verre te boven. Alleen maar met hem instemmen betekent niet dat ik dezelfde ervaring met God heb als hij. Instemmen met de feiten over God, en zelfs met de feiten over een wandel met God, is niet hetzelfde als werkelijk met God wandelen en een relatie hebben met de God Die in die feiten wordt beschreven.

Tozer zelf maakte dat punt toen hij erover sprak dat veel evangelische christenen denken dat ze de geestelijke nakomelingen van Paulus zijn, omdat ze Paulus' theologie lezen en het met Paulus eens zijn. Maar hij zei dat ze even sterk van de geest van Paulus verschillen als dag en nacht van elkaar verschillen. Je kunt jezelf wijsmaken dat je God kent, of dat je je op een bepaalde geestelijke plaats bevindt, omdat je toevallig over de informatie beschikt en met die informatie instemt.

18

Kerkelijke kennis zonder relatie met God

Ik geloof dat dit is wat er in de georganiseerde godsdienst is gebeurd. Zoals ik al zei, beginnen de meeste kerkgenootschappen met een opwekking. Er zijn tegenwoordig honderden, zelfs duizenden kerkgenootschappen. Ik weet niet of dit voor de meeste geldt, maar veel belangrijke kerkgenootschappen zijn ontstaan toen er werkelijk een beweging van God was. Sommige mensen werden door God bewogen, ontmoetten God, wandelden met Hem en brachten een nieuwe beweging op gang. Gewoonlijk paste die niet goed binnen de georganiseerde godsdienst waarvan ze al deel uitmaakten. Soms werden ze eruit gezet en soms gingen ze vrijwillig weg, en ze begonnen een nieuwe beweging met anderen die God op die manier kenden. Maar hun kinderen en kleinkinderen maakten er eenvoudigweg een instituut van.

Deel uitmaken van een kerkgenootschap betekent daarom vaak alleen maar dat je hun geloofsbelijdenis leest en dat ze zeggen: 'Ben je het daarmee eens?' 'Ja.' 'Goed, dan kun je hier lid worden, want je bent een van ons.' Je bent een van ons omdat je dezelfde gedachten over God hebt, omdat je dezelfde dingen over God weet die wij belijden te weten. Toch kun je een geloofsbelijdenis onderschrijven zonder ooit opnieuw geboren te zijn, zonder God zelfs maar te kennen.

God leren kennen vergt meer dan een theologisch boek lezen en het uit het hoofd leren zoals je op de universiteit een geschiedenisboek, een filosofieboek of een ander boek uit het hoofd zou leren. Het gaat er niet alleen om dat je de informatie beheerst. Het gaat erom dat je een relatie met God onderhoudt.

19

De Schrift moet ons bij God brengen

In Jeremia hoofdstuk 9 staat een heel krachtige passage die dit feit duidelijk maakt. In vers 23 en 24, Jeremia 9:23 en 24, staat:

Zo zegt de HEERE: Laat een wijze zich niet beroemen op zijn wijsheid, laat de held zich niet beroemen op zijn sterkte, laat een rijke zich niet beroemen op zijn rijkdom. Maar laat wie zich beroemt, zich daarop beroemen dat hij begrijpt en Mij kent dat Ik de HEERE ben, Die goedertierenheid bewijs, recht en gerechtigheid op de aarde doe, want in die dingen vind Ik vreugde, spreekt de HEERE.

JEREMIA 9:23-24

Met andere woorden: je moet Mij kennen, weten wat voor Persoon Ik ben. Waarin schep Ik vreugde? Hoe rechtvaardig en barmhartig ben Ik in Mijn handelen? Mij als Persoon kennen, daarin kun je roemen. Als je Mij kent en Mij begrijpt, dan heb je iets om in te roemen, niet in wijsheid, niet in louter verstandelijke kennis of wijsheid.

Denk aan de bestraffing die Jezus de Farizeeën in Johannes hoofdstuk 5 juist op dit punt gaf. Hij zei in Johannes hoofdstuk 5, vers 39:

U onderzoekt de Schriften, want u denkt daardoor eeuwig leven te hebben, en die zijn het die van Mij getuigen.

JOHANNES 5:39

Ze willen eeuwig leven en ze denken dat ze het vinden door de Schriften te onderzoeken en de tekst te beheersen. Hij zegt: 'Maar in werkelijkheid hebben die een functie waarvan jullie geen gebruikmaken. Ze zijn er om jullie naar Mij te wijzen. Jullie komen wel tot de Schriften, maar jullie komen niet tot Mij. Jullie denken dat de Schriften zelf jullie leven zullen geven, maar ze leren jullie hoe jullie leven kunnen hebben door tot Mij te komen. Jullie kunnen tot Mij komen en leven hebben.'

Je onderzoekt dus de Schriften omdat je denkt dat je daarin eeuwig leven hebt. Maar in werkelijkheid getuigen ze van Mij, en je wilt niet tot Mij komen om dat leven te hebben. Dat is de ironie van religieus streven: je kunt vlak voordat je het leven vindt, voordat je de God vindt om Wie het allemaal draait, blijven steken doordat je eenvoudigweg genoeg neemt met kennis erover. De Schriften kennen is niet hetzelfde als God kennen.

De wijsheid waarover Salomo spreekt, is duidelijk de wijsheid die begint met de vreze van God en uitloopt op de kennis van God. Als je wijsheid hebt, maar die je niet tot de kennis van God leidt, dan is het niet werkelijk wijsheid en heb je het doel ervan niet bereikt. Dit is het doel: kennis van de Heilige. Dat is inzicht in de Heilige.

Spreuken hoofdstuk negen, vers elf:

Want door Mij zullen uw dagen talrijk worden, en zullen jaren van leven u worden toegevoegd.

SPREUKEN 9:11

Dit is niet de eerste keer dat we dat hebben gehoord.

Als u wijs bent, bent u wijs ten bate van uzelf. Bent u een spotter, dan moet u dat alleen dragen.

SPREUKEN 9:12

Met andere woorden, het zal goed voor je zijn als je wijs bent.

Je doet God niet werkelijk zoveel pijn of kwaad. Natuurlijk stelt het Hem teleur. Hij voelt verdriet en teleurstelling, maar door dwaas en een spotter te zijn, breng je God geen enkele tastbare schade toe. Je doet alleen jezelf pijn. Jij bent zelf het voornaamste slachtoffer als je niet voor wijsheid kiest. Als je wijs bent, is het niet zo dat God daar iets bij wint. Jij wint er iets bij. Je bent wijs voor jezelf.

20

De luidruchtige dwaze vrouw

Dan eindigt dit gedeelte weer met dit korte stukje over de dwaze vrouw. Deze keer wordt ze de dwaze vrouw genoemd. Ze is de immorele vrouw genoemd. Ze is de verleidster genoemd. Maar omdat we over wijsheid hebben gesproken alsof wijsheid een vrouw is, wordt de dwaze vrouw misschien de personificatie van dwaasheid, net zoals wijsheid ook als vrouw wordt gepersonifieerd: het tegenovergestelde van wijsheid.

In de gebruikte Engelse vertaling wordt de dwaze vrouw ‘clamorous’ genoemd: luidruchtig en rumoerig. De HSV vertaalt het verwante woord in hoofdstuk 7:11 met ‘onrustig’. Gregg legt de Engelse woordkeuze uit als: ze maakt heel veel lawaai. In hoofdstuk 7 werd dit in vers 11 over de verleidster gezegd:

Zij was onrustig en opstandig, haar voeten bleven niet thuis.

SPREUKEN 7:11

Soms zijn mensen met opzet luidruchtig om de aandacht te trekken. Sommige mensen praten harder dan anderen. Hun stem is gewoon luid. Mijn jongste zoon heeft een stem die echt ver draagt wanneer hij op zijn normale volume praat. Je kunt hem een huizenblok verderop horen. Het is echt iets vreemds. De stemmen van sommige mensen zijn gewoon luid, en ze zijn niet met opzet luidruchtig. Het zijn gewoon luidruchtige mensen. Hun stemmen zijn luid.

Dat is natuurlijk niet wat hier wordt bedoeld. Hier gaat het om iemand die luidruchtig doet, iemand die meer lawaai maakt dan gemiddeld of harder praat dan voor die persoon natuurlijk is, omdat diegene heeft geleerd zich zo te gedragen dat mensen merken dat hij of zij er is. Het is aandacht voor jezelf trekken. Iedereen kan wel situaties bedenken waarin je je in een menigte bevond, misschien bij een of andere bijeenkomst, sociale gelegenheid of feest, en de stem van één persoon boven die van alle anderen uit te horen was terwijl die persoon de grappen vertelde. Zo iemand vindt

zichzelf behoorlijk vermakelijk. Die persoon is ervan overtuigd grappig te zijn. Je kunt merken dat zo iemand harder praat dan van nature, omdat diegene hoopt dat iedereen het hoort, dat iedereen het opmerkt en dat iedereen beseft hoe slim die persoon is.

Stilheid is eigenlijk een grote deugd. Ik heb duidelijk een stem die ver kan dragen. Meestal spreek ik zonder microfoon tot een groep, dus ik kan luid spreken. Maar volgens mij valt er iets voor te zeggen om dat in bedwang te houden en niet alle geluidsruijnte in te nemen waarin je je bevindt, want daardoor trek je gemakkelijk de aandacht naar jezelf. Zacht spreken, tenzij je luid moet spreken, lijkt iets goeds te zijn.

Bedenk dat in Eerste Petrus, hoofdstuk drie, staat dat een vrouw moet streven naar het sieraad van een zachtmoedige en stille geest. Hetzelfde wordt over mannen gezegd in Eerste Thessalonicenzen, hoofdstuk vier. Paulus zei dat mannen in alle rust met hun handen moesten werken. In wezen betekent dit dat je een stille geest hebt, een rustige geest, en niet probeert jezelf en je woorden op de voorgrond te plaatsen in een openbare omgeving waar dat niet nodig is. Luidruchtig zijn, lawaai maken, is geen deugd.

21

De uitnodigingen van wijsheid en dwaasheid

Deze dwaze vrouw is luidruchtig. Ze is onverstandig. Onverstand is in heel Spreuken veroordeeld. Ze weet niets, want ze zit bij de deur van haar huis, op een stoel op de hoogste plaatsen van de stad, om degenen die voorbijgaan toe te roepen. Dat deed Wijsheid eerder in hoofdstuk 8. Wijsheid zat echter niet bij haar huis. Ze ging daadwerkelijk de straten op en deed actief een beroep op de mensen. Maar de dwaze

vrouw zit bij de deur van haar huis en wacht tot er mensen langskomen. Als ze langskomen, roept ze hun toe. Ze roept degenen die voorbijgaan, die rechtdoor hun weg vervolgen:

om te roepen naar de voorbijgangers, die rechtdoor gaan op hun paden: Wie onverstandig is, laat hij hierheen afwijken. Wie zonder verstand is, tegen hem zegt zij:

SPREUKEN 9:15-16

Bedenk dat Wijsheid ook de onverstandigen toeroept. Zo wordt die eerste oproep van Wijsheid in hoofdstuk 1 beschreven. In hoofdstuk 1, vanaf vers 20, staat dat Wijsheid buiten luid roept. In vers 22 zegt ze:

Hoelang zult u, onverstandigen, onverstand liefhebben, zullen spotters spotternij voor zich begeren en dwazen kennis haten?

SPREUKEN 1:22

De onverstandige man wordt dus door twee vrouwen toegeroepen. De ene is Wijsheid en de andere is dwaasheid.

Natuurlijk is deze vrouw hier waarschijnlijk nog een voorstelling van de immorele vrouw, de verleidster over wie in de eerdere gedeelten is gesproken. Ze roept dwaze mensen op om te komen, nog dwazer te worden en daarvoor in haar huis te lijden. Tegen degene die geen verstand heeft, zegt ze:

Wie ook maar onverstandig is, laat hij van zijn weg hiernaartoe afwijken. Wie zonder verstand is, tegen hem zegt zij: Gestolen water is zoet, en in het geheim genuttigd brood is aangenaam.

SPREUKEN 9:16-17

Dit is een interessant inzicht, waarschijnlijk hier in de context van immoraliteit, hoewel het ook een algemene waarheid is. Waarom voelden Adam en Eva zich aangetrokken tot de verboden vrucht? Ze hadden al het fruit in de tuin waarvan ze

mochten eten. Wat bracht hen ertoe te overwegen van de boom van de kennis van goed en kwaad te eten of er zelfs maar bij in de buurt te komen? Er is iets aan wat verboden is dat op de een of andere manier prikkelt.

Water is niet zoet, maar als je het gestolen hebt, is er iets in het boze hart van de gevallen natuur dat geniet van de gedachte dat je ergens mee wegkomt. Wat normaal gesproken heel gewoon zou zijn, krijgt in een verdorven hart iets bijzonders. Iemand geniet dan van de gedachte dat hij het heimelijk heeft verkregen of in het geheim iets doet en ermee wegkomt. Misschien hoor je daarom over zoveel gevallen waarin mensen vóór hun huwelijk seksueel met elkaar omgaan en daar blijkaar van genieten, maar na hun huwelijk hun seksleven saai vinden. Ik neem aan dat in veel gevallen de feitelijke handelingen niet anders zijn. Het is alleen zo dat het nu geoorloofd is. Het is gewoon. Wanneer het ongeoorloofd is, heeft het iets wat misschien opwindend veroorzaakt.

Maar er staat dat de dwaze man die naar deze lokroep luistert, niet weet dat de doden daar zijn en dat haar gasten zich in de diepten van Sheol bevinden. Zij verbergt het feit dat je zult sterven als je haar weg volgt. Maar ze benadrukt hoe prikkelend het kan zijn om iets te doen waarvan je weet dat het verkeerd is en ermee weg te komen. Dezelfde ervaring is toch net iets anders als je weet dat je ergens mee wegkomt.

22

De aantrekkingskracht van het verbodene

Christenen hebben natuurlijk een ander hart. Ze voelen zich er eigenlijk helemaal niet goed bij wanneer ze dingen doen die ondeugend zijn. Soms doen ze die dingen wel, maar ze voelen zich er niet prettig bij, omdat hun hart veranderd is. Ze hebben de Geest van God in zich. Salomo schrijft in een tijd voordat dit verschijnsel van wedergeboren worden überhaupt bij mensen plaatsvond. Hij schrijft aan gewone gevallen mensen, die hij hoopt aan te moedigen hun best te doen om minder zondig en wijzer te zijn. In het gevallen hart van de onwedergeborene is werkelijk iets wat wordt aangetrokken door wat verboden is, zelfs als het anders niet aantrekkelijk zou zijn.

Paulus zei dat de wet, toen die in zijn jeugd tot hem kwam, in hem allerlei begeerte opwekte die er daarvoor niet was.

Maar de zonde heeft door het gebod een aanleiding gevonden en in mij allerlei begeerte teweeggebracht, want zonder de wet is de zonde dood.

ROMEINEN 7:8

Vaak wordt het voorbeeld gegeven van iemand die een bord ziet waarop staat: ‘Niet op het gras lopen.’ Daarvoor zou hij er nooit aan hebben gedacht om op het gras te gaan lopen, maar nu voelt hij de drang om erop te stappen, alleen maar om het gevoel te hebben dat hij wekomt met iets wat hij niet hoort te doen.

Er was een vrouw in de Kerk van Engeland die tegen haar predikant zei dat ze er bezwaar tegen had dat de Tien Geboden in het kerkgebouw hingen. Ze zei: ‘Het brengt mensen op te veel ideeën.’ Bij het gevallen hart doet het dat inderdaad een beetje.

Je hoort:

Je mag niet stelen.

en plotseling denk je aan stelen. ‘Daar had ik nog niet aan gedacht. Dat klinkt eigenlijk wel leuk.’

23

Wedergeboorte bederft het zondigen

Wanneer je wedergeboren bent, is je hart anders. Je beleeft werkelijk geen plezier aan datgene waarvan je geweten je vertelt dat het verkeerd is. Het belooft wel datzelfde plezier. Daarom zondigen christenen. Op een bepaald dwaas niveau oefent het aantrekkingskracht uit. Maar als je eraan toegeeft, geniet je er volgens mij niet van. Ik denk niet dat ik kan zeggen dat ik er ooit van heb genoten om als christen bewust te zondigen. Ik zeg niet dat er geen deel van je is dat ervan geniet. Het vlees heeft beslist zijn eigen verlangens, die tegen de Geest ingaan. Maar de Geest is er, en de Geest zorgt ervoor dat je er niet prettig bij voelt.

Iemand die de Geest van God niet heeft, kan korte tijd echt van zondigen genieten. Maar Salomo zegt dat aan het einde van die weg de dood ligt. Voor zulke mensen is het waar dat gestolen water zoet is. Maar als je eenmaal wedergeboren bent en denkt dat dit water gestolen is, terwijl je dorst hebt, drink je het misschien toch. Maar je voelt je er slecht over. Je hebt er spijt van en je geniet er niet eens ten volle van, omdat je weet dat je werkelijk niet doet wat je hoort te doen. Dat is die overtuiging door de Geest.

Ik weet nog dat Jack Hayford altijd zei dat wedergeboren worden het zondigen voor je bederft. Het zorgt ervoor dat je niet meer van zondigen kunt genieten. Je kunt van zondigen genieten totdat je wedergeboren wordt. Daarna kun je dat niet meer. Iemand zegt: 'Ik heb van zondigen genoten sinds ik wedergeboren ben.' Dan denk ik: 'Misschien ben je niet wedergeboren.' Want God geeft je een nieuw hart wanneer je wedergeboren wordt. De wet wordt in je hart geschreven, en dan is het jouw hart dat bezwaar maakt tegen het overtreden van de wet. Het is niet alleen een uiterlijke wet die bezwaar maakt tegen wat je doet, terwijl het jou niets kan schelen. Je hart maakt bezwaar. Je hart protesteert ertegen, en daardoor kun je niet meer van zondigen genieten.

Als je jezelf ervan kunt overtuigen dat je niet zondigt, is dat een ander verhaal. Maar als je het gevoel hebt dat je iets ongeoorloofds doet, dan is het voor de christen niet hetzelfde als wat hier wordt beschreven. Maar hij spreekt niet tegen een christen. Hij spreekt tegen een man met een gewoon gevallen hart. Het geeft beslist inzicht in de natuur van de gevallen mens, en volgens mij is dat inzicht juist: hij voelt zich aangetrokken tot wat verboden is, terwijl hetzelfde anders lang niet zo aantrekkelijk voor hem zou zijn.

Brood en water zijn nu niet bepaald verleidelijke etenswaren. Maar als het om gestolen water en in het geheim gegeten brood gaat, maakt dat de ervaring voor de zondaar anders. Hij geniet van zijn opstandigheid. In zekere zin geniet hij juist van het verkeerde eraan. Dat vertelt ons veel over de menselijke natuur, de onverloste menselijke natuur.

Daarmee zijn we aan het einde gekomen van dit gedeelte, hoofdstuk 1 tot en met 9 van Spreuken. Hierna verandert de stijl van het boek in allerlei afzonderlijke spreuken en dergelijke. Op een bepaald moment zullen we die thematisch gerangschikt bekijken,

in plaats van ze vers voor vers door te nemen zoals we tot nu toe hebben gedaan. Maar hier stoppen we.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Mattheüs 7:24
- Mattheüs 7:26
- Spreuken 8:1-3
- Spreuken 24:32
- Spreuken 8:4
- Spreuken 8:5-8
- Spreuken 8:9-11
- Mattheüs 10:34
- Johannes 14:27
- Spreuken 8:10
- Mattheüs 6:19-20
- Johannes 6:27
- Spreuken 8:11
- Spreuken 8:12-13
- Psalmen 119:53
- Spreuken 8:14-15
- Spreuken 8:16-17
- Jakobus 1:5
- Spreuken 8:18
- Spreuken 8:19
- Spreuken 8:20-21
- Spreuken 8:22
- Spreuken 8:23-25
- Spreuken 8:26-31
- Spreuken 8:32-36
- 1 Koningen 3:5
- 1 Koningen 3:10-13

- Spreuken 9:1-6
- Spreuken 9:7-9
- Mattheüs 13:12
- Mattheüs 13:10
- Mattheüs 13:11
- Mattheüs 18:3
- Efeze 4:14
- 1 Thessalonicenzen 5:21
- Spreuken 9:10
- Spreuken 2:1-5
- Jeremia 9:23-24
- Johannes 5:39
- Spreuken 9:11
- Spreuken 9:12
- Spreuken 7:11
- Spreuken 9:15-16
- Spreuken 1:22
- Spreuken 9:16-17
- Romeinen 7:8

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.